

ZAMȘA, Cristina Elisabeta

Studii: Facultatea de Drept, Universitatea din București; doctor în drept, distincția *magna cum laudae*, teza de doctorat *Studiu de doctrină și jurisprudență asupra teoriei impreviziunii*, Universitatea din București (2006); școala post-doctorală, tema de cercetare *Efectele obligațiilor civile*, Universitatea din București (2010-2013).

Activitate profesională: conf. univ. dr. la Catedra de Drept privat, Facultatea de Drept, Universitatea din București.

Activitate științifică: autor a numeroase studii și articole publicate în Revista Română de Drept al Afacerilor, Analele Universității București, Pandectele Române, Revista Română de Arbitraj; redactor-șef al Revistei Române de Drept al Afacerilor (2006-2012); fondatorul rubricii *Satiră juridică* în cadrul Revistei Române de Drept al Afacerilor (2007); autor de monografii și cursuri universitare: *Teoria impreviziunii* (2006), *Drept civil. Drepturile reale principale. Manual de seminar* (2009, 2015), *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor. Manual de seminar* (2010, 2022); *Efectele obligațiilor civile* (2013); coautor: *Constituția României. Comentariu de articole*, I. Muraru, E.S. Tănăsescu coord. (2008); *Noul Cod civil. Comentariu pe articole*, F.I.A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei coord. (2012, 2014, 2021); autor al cursului *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor* (2023, 2024).

Cristina Zamșa

Drept civil. Teoria generală a obligațiilor

Manual de seminar

Ediția 4

- revizuită și adăugită -

Editura C.H. Beck
București 2024

AVERTISMENT!

Având în vedere amploarea luată de fenomenul fotocopierii lucrărilor de specialitate, mai ales în domeniul Dreptului, atragem atenția că, potrivit art. 14 și 196 din Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, republicată, reproducerea operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe, dacă respectiva reproducere a fost efectuată fără autorizarea sau consimțământul titularului drepturilor recunoscute de legea menționată, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare sau cu amendă. Prin *reproducere*, conform legii, se înțelege realizarea, integrală sau parțială, a uneia ori a mai multor copii ale unei opere, direct sau indirect, temporar ori permanent, prin orice mijloace și sub orice formă.

Nu vă faceți părtași la distrugerea cărții!

Editura C.H. Beck este acreditată CNATDCU și este considerată editură cu prestigiu recunoscut.

**Drept civil. Teoria generală a obligațiilor. Manual de seminar
Cristina Zamșa**

Copyright © 2010, 2016, 2022, 2024 – Editura C.H. Beck

Toate drepturile rezervate Editurii C.H. Beck.

Nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul scris al Editurii C.H. Beck.

Drepturile de distribuție în străinătate aparțin în exclusivitate editurii.

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ZAMȘA, CRISTINA**

**Drept civil : teoria generală a obligațiilor : manual de seminar /
Cristina Zamșa. - Ed. 4, reviz. și adăug.. - București : Editura C.H. Beck,
2024**

Conține bibliografie
ISBN 978-606-18-1480-0

34

Editura C.H. Beck

Bdul. Iuliu Maniu nr. 7

Corp C, parter, Sector 6, București

E-mail: comenzi@beck.ro

Redactor: Amalia Gherghina
Tehnoredactor: Cătălin Mantu

Cuprins

Prefață la ediția 1	XIX
Abrevieri	XXI
Capitolul I. Noțiunea de obligație. Clasificarea obligațiilor	1
Secțiunea 1. Noțiune. Definiție	1
Secțiunea a 2-a. Structura raportului juridic de obligație	3
Secțiunea a 3-a. Clasificarea obligațiilor	5
Literatură juridică	8
Bibliografie	9
Capitolul II. Izvoarele obligațiilor. Clasificare	10
Secțiunea 1. Noțiune	10
Secțiunea a 2-a. Clasificarea izvoarelor obligațiilor potrivit Codului civil	10
Secțiunea a 3-a. Clasificarea izvoarelor obligațiilor potrivit doctrinei	11
Literatură juridică	12
Bibliografie	13
Capitolul III. Actul juridic ca izvor de obligații. Contractul. Actul juridic unilateral generator de obligații	14
Secțiunea 1. Contractul – principalul izvor de obligații. Definiție. Noțiuni generale	14
1.1. Contractul – principalul izvor de obligații	14
1.2. Principiile guvernatoare ale materiei contractului	15
Secțiunea a 2-a. Clasificarea contractelor	16
Secțiunea a 3-a. Încheierea contractelor	22
Secțiunea a 4-a. Principiul libertății contractuale. Principiul bunei-credințe	23
Secțiunea a 5-a. Mecanismele încheierii contractului	25
§1. Negocierile	25
§2. Oferta de a contracta	26

2.1. Condițiile ofertei de a contracta.....	26
2.2. Caracterul obligatoriu al ofertei. Clasificări ale ofertei....	27
2.3. Răspunderea pentru revocarea ofertei.....	28
2.4. Caducitatea ofertei.....	29
2.5. Acceptarea ofertei.....	29
2.6. Condițiile acceptării ofertei.....	30
2.7. Momentul și locul încheierii contractului.....	31
§3. Promisiunea de a contracta.....	32
3.1. Reglementare. Noțiuni.....	32
3.2. Conținutul promisiunii de a contracta.....	32
3.3. Modurile de executare silită.....	33
§4. Pactul de opțiune.....	34
4.1. Reglementare. Noțiuni.....	34
4.2. Conținutul pactului.....	35
§5. Oferta de a contracta și antecontractul. Comparatie.....	35
Secțiunea a 6-a . Actul juridic unilateral ca izvor de obligații (angajamentul unilateral).....	36
§1. Noțiune.....	36
§2. Reglementare.....	37
§3. Promisiunea unilaterală.....	37
§4. Promisiunea publică de recompensă.....	38
Literatură juridică.....	43
Bibliografie.....	45
Capitolul IV. Efectele contractului.....	46
Secțiunea 1. Noțiune.....	46
Secțiunea a 2-a. Interpretarea contractului.....	47
§1. Interpretarea contractului după voința concordantă sau metoda subiectivă de interpretare.....	47
§2. Interpretarea sistematică sau coordonată a contractului....	47
§3. Interpretarea clauzelor îndoielnice.....	48
§4. Regulile subsidiare de interpretare.....	48
§5. Principiile care guvernează efectele contractului.....	49
5.1. Principiul obligativității contractului (<i>pacta sunt servanda</i>).....	49
5.2. Excepții de la principiul forței obligatorii.....	50

5.3. Impreviziunea contractuală (teoria impreviziunii). Noțiune.....	50
Secțiunea a 3-a. Obligativitatea, relativitatea și opozabilitatea contractului.....	54
Secțiunea a 4-a. Excepțiile de la principiul relativității.....	56
Secțiunea a 5-a. Stipulația pentru altul (contractul în folosul altei persoane).....	57
§1. Condițiile stipulației pentru altul.....	57
§2. Părțile contractului în folosul altei persoane.....	57
Secțiunea a 6-a. Excepție de la principiul opozabilității. Simulația.....	58
§1. Structura simulației.....	59
§2. Clasificare.....	59
§3. Efectele simulației.....	59
§4. Acțiunea în declararea simulației.....	60
Literatură juridică.....	68
Bibliografie.....	69
Capitolul V. Efectele specifice contractelor sinalagmatice.....	70
Secțiunea 1. Noțiune. Enumerare.....	70
Secțiunea a 2-a. Excepția de neexecutare a contractului (<i>exceptio non adimpleti contractus</i>).....	70
§1. Temeiul juridic al excepției de neexecutare a contractului.....	71
§2. Condițiile excepției de neexecutare a contractului.....	71
§3. Efectele excepției de neexecutare a contractului.....	72
Secțiunea a 3-a. Rezoluțiunea, rezilierea și reducerea prestațiilor.....	72
§1. Rezoluțiunea. Reglementare. Natură juridică.....	72
§2. Condițiile rezoluțiunii.....	73
§3. Moduri de operare a rezoluțiunii.....	74
§4. Pactele comisorii.....	75
§5. Efectele rezoluțiunii.....	76
§6. Rezoluțiunea și rezilierea.....	77
§7. Reducerea prestației.....	77
Secțiunea a 4-a. Riscul contractului.....	78
§1. Încetarea contractului.....	79

§2. Efectele încetării contractului	80
2.1. Caz special de încetare a contractului.	
Imposibilitatea de executare	80
2.2. Efectele speciale ale imposibilității de executare asupra contractului.....	80
Literatură juridică	84
Bibliografie	85
Capitolul VI. Faptul juridic licit.....	86
Secțiunea 1. Noțiuni. Enumerare	86
Secțiunea a 2-a. Gestiunea intereselor altei persoane.....	86
§1. Condițiile gestiunii de afaceri.....	86
§2. Efectele gestiunii de afaceri	88
2.1. Obligațiile gerantului	88
2.2. Obligațiile geratului	89
Secțiunea a 3-a. Plata nedatorată.....	89
§1. Reglementare. Noțiune	89
§2. Condițiile plății nedatorate	90
§3. Efectele plății nedatorate	90
Secțiunea a 4-a. Îmbogățirea fără justă cauză.....	91
§1. Reglementare. Noțiune	91
§2. Condițiile pentru intentarea lui <i>actio de in rem verso</i>	92
§3. Efectele îmbogățirii fără justă cauză.....	93
Literatură juridică	96
Bibliografie.....	98
Capitolul VII. Faptul juridic ilicit (Răspunderea civilă delictuală) Considerații generale. Răspunderea pentru fapta proprie.....	99
Secțiunea 1. Sediul materiei. Generalități	99
Secțiunea a 2-a. Natura juridică a răspunderii civile delictuale.....	99
Secțiunea a 3-a. Funcțiile răspunderii civile delictuale	99
Secțiunea a 4-a. Relația dintre răspunderea civilă delictuală și răspunderea civilă contractuală.....	100
Secțiunea a 5-a. Felurile răspunderii civile delictuale.....	101
Secțiunea a 6-a. Răspunderea civilă delictuală pentru fapta proprie.....	102

Secțiunea a 7-a. Condițiile răspunderii.....	102
Secțiunea a 8-a. Fapta ilicită.....	103
§1. Caracterul obiectiv al faptei ilicite.....	104
§2. Inacțiunea, ca faptă ilicită.....	104
§3. Cauzele care înlătură caracterul ilicit al faptei.....	104
Secțiunea a 9-a. Prejudiciul	106
§1. Prejudiciul material și prejudiciul moral	106
§2. Condițiile prejudiciului reparabil.....	108
Secțiunea a 10-a. Raportul de cauzalitate dintre fapta ilicită și prejudiciu	109
§1. Tipuri de raport de cauzalitate	109
§2. Cauzele exoneratoare de răspundere.....	110
Secțiunea a 11-a. Vinovăția (vina) celui care a cauzat prejudiciul.....	111
§1. Factorii vinovăției.....	111
§2. Formele vinovăției	112
§3. Capacitatea de discernământ (capacitatea delictuală).....	112
Secțiunea a 12-a. Răspunderea civilă delictuală pentru fapta proprie a persoanei juridice	113
Secțiunea a 13-a. Efectele răspunderii delictuale. Repararea prejudiciului.....	114
§1. Acțiunea în repararea prejudiciului. Proba elementelor răspunderii civile delictuale	114
§2. Repararea prejudiciului material.....	115
§3. Repararea prejudiciului moral	116
Literatură juridică	127
Bibliografie.....	130
Capitolul VIII. Răspunderea pentru fapta altei persoane.....	131
Secțiunea 1. Răspunderea pentru faptele prejudiciabile săvârșite de minori sau de persoanele aflate sub tutelă specială/consiliere judiciară.....	131
§1. Reglementare	131
§2. Domeniul de aplicare.....	132
2.1. Persoanele responsabile civilmente.....	132
2.2. Persoanele pentru care se răspunde	133
§3. Fundamentarea răspunderii.....	134

3.1. Răspunderea părinților (tutorilor) pentru faptele prejudiciabile săvârșite de copii	134
3.2. Răspunderea altor persoane pentru faptele săvârșite de minori (cadre didactice, meșteșugari etc.).....	134
§4. Condițiile răspunderii	135
4.1. Condiții generale	135
4.2. Condiții speciale	135
§5. Presumpțiile care se nasc împotriva persoanei responsabile civilmente	135
§6. Exonerarea de răspundere	136
§7. Efectele răspunderii	136
7.1. Acoperirea prejudiciului	136
7.2. Acțiunea în regres	137
Secțiunea a 2-a. Răspunderea comitenților pentru faptele prepușilor	137
§1. Reglementare. Specific	137
§2. Domeniul de aplicare	138
2.1. Noțiunea de comitent.....	138
2.2. Noțiunea de prepus	138
2.3. Raportul de prepușenie	138
§3. Fundamentarea răspunderii comitentului.....	139
§4. Condițiile răspunderii comitentului	139
4.1. Condiții generale.....	139
4.2. Condiții speciale sunt următoarele:	140
§5. Efectele răspunderii comitentului	140
§6. Exonerarea de răspundere	141
§7. Corelația formelor de răspundere pentru fapta altei persoane.....	141
7.1. Corelația răspunderii părinților (tutorilor) cu răspunderea cadrelor didactice	141
7.2. Corelația răspunderii comitentului cu alte forme de răspundere pentru altul	141
Literatură juridică	147
Bibliografie.....	149

Capitolul IX. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de animale, de edificii și de lucruri în general	150
Secțiunea 1. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de animale.....	150
§1. Reglementare	150
§2. Domeniul de aplicare al răspunderii pentru prejudiciile cauzate de animale	150
§3. Fundamentul răspunderii pentru prejudiciile cauzate de animale	151
§4. Condițiile răspunderii pentru prejudiciile cauzate de animale	152
§5. Efectele răspunderii pentru prejudiciile cauzate de animale	152
§6. Exonerarea de răspundere.....	153
Secțiunea a 2-a. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de lucruri în general	153
§1. Reglementare	153
§2. Domeniul de aplicație al răspunderii pentru prejudiciile cauzate de lucruri în general.....	153
§3. Fundamentarea răspunderii pentru prejudiciile cauzate de lucruri în general.....	155
§4. Condițiile răspunderii pentru prejudiciile cauzate de lucruri în general.....	155
§5. Cauzele de exonerare.....	155
§6. Efectele răspunderii pentru prejudiciile cauzate de lucruri în general.....	156
§7. Corelații între formele de răspundere	156
Secțiunea a 3-a. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de ruina edificiului	157
§1. Reglementare	157
§2. Domeniul de aplicație al răspunderii pentru prejudiciile cauzate de ruina edificiului	157
§3. Fundamentarea răspunderii pentru prejudiciile cauzate de ruina edificiului	158
§4. Condițiile răspunderii pentru prejudiciile cauzate de ruina edificiului	158

§5. Efectele răspunderii pentru prejudiciile cauzate de ruina edificiului	158
§6. Exonerarea de răspundere	159
Secțiunea a 4-a. Răspunderea pentru prejudiciile cauzate de căderea sau aruncarea unui lucru dintr-un imobil	159
§1. Reglementare	159
§2. Domeniu de aplicare	159
§3. Fundamentarea răspunderii	160
§4. Condițiile răspunderii	160
§5. Exonerarea de răspundere	160
§6. Efectele răspunderii	160
Literatură juridică	167
Bibliografie	168
Capitolul X. Efectele obligațiilor. Executarea obligațiilor	169
Secțiunea 1. Noțiune	169
Secțiunea a 2-a. Modurile de executare a obligațiilor	169
Secțiunea a 3-a. Plata. Reglementare. Condiții. Efecte	170
§1. Condițiile plății	170
1.1. Subiectele plății	170
1.2. Condițiile plății în funcție de obiect	172
§2. Efectele plății	178
§3. Punerea în întârziere a creditorului de către debitor	179
3.1. Noțiune	179
3.2. Efecte	179
3.3. Drepturile debitorului în cazul punerii în întârziere a creditorului	179
Secțiunea a 4-a. Mijloacele juridice ale creditorului în caz de neexecutare a obligațiilor	180
§1. Principiul executării în natură a obligațiilor	180
§2. Neexecutarea obligațiilor. Noțiune. Consecințe	181
2.1. Efectele neexecutării obligațiilor: sancțiuni, mijloace juridice sau remedii	181
2.2. Prezentarea mijloacelor juridice ale creditorului	181
§3. Condițiile generale de activare a mijloacelor juridice ale creditorului	182

3.1. Prezentarea condițiilor generale de activare a mijloacelor juridice ale creditorului	182
3.2. Prima condiție generală. Noțiunea de neexecutare fără justificare	182
3.3. A doua condiție generală, punerea în întârziere a debitorului	183
§4. Executarea silită în natură a obligațiilor	185
4.1. Noțiune și condiții. Reglementare	185
4.2. Executarea silită a obligației de <i>a da</i>	185
4.3. Executarea silită a obligației de <i>a face</i> . Reconsiderarea adagiului <i>Nemo praecise cogi potest ad factum</i>	186
§5. Executarea prin echivalent (indirectă) a obligațiilor. Răspunderea civilă contractuală	188
5.1. Natura juridică. Transformarea obligației inițiale	188
5.2. Categoriile de despăgubiri (daune-interese). Clasificarea daunelor-interese (despăgubirilor)	188
5.3. Care este relația dintre executarea prin echivalent și răspunderea civilă delictuală?	189
5.4. Condițiile răspunderii civile contractuale	190
§6. Evaluarea despăgubirilor (daunelor-interese)	193
6.1. Evaluarea judiciară a daunelor-interese	193
6.2. Evaluarea convențională a daunelor-interese	195
6.3. Evaluarea legală a daunelor-interese. Obligațiile bănești	198
Literatură juridică	205
Bibliografie	207
Capitolul XI. Drepturile creditorului asupra patrimoniului debitorului	208
Secțiunea 1. Noțiune	208
Secțiunea a 2-a. Acțiunea oblică (indirectă sau subrogatorie)	208
§1. Domeniul de aplicație al acțiunii oblice	209
§2. Condițiile intentării acțiunii oblice	210
§3. Efectele acțiunii oblice	210
Secțiunea a 3-a. Acțiunea revocatorie (pauliană)	211
§1. Noțiune	211
§2. Domeniul de aplicație al acțiunii revocatorii	211

§3. Condițiile intentării acțiunii revocatorii.....	211
§4. Efectele acțiunii revocatorii.....	212
§5. Prescriptibilitatea acțiunii revocatorii.....	212
Secțiunea a 4-a. Comparație între acțiunea oblică și acțiunea pauliană.....	213
Literatură juridică.....	216
Bibliografie.....	217
Capitolul XII. Modurile de transmitere a obligațiilor.....	218
Secțiunea 1. Cesiunea de creanță.....	218
§1. Reglementare. Noțiuni.....	218
§2. Obiectul cesiunii. Regula liberei transmisibilități a creanței. Excepții.....	219
§3. Condițiile cesiunii de creanță.....	219
§4. Efectele cesiunii de creanță.....	220
4.1. Efectele cesiunii între părți.....	220
4.2. Efectele cesiunii față de terți.....	221
Secțiunea a 2-a. Cesiunea contractului.....	222
§1. Reglementare. Noțiunea.....	222
§2. Condițiile de validitate.....	222
§3. Efectele cesiunii contractului.....	223
Secțiunea a 3-a. Subrogația în drepturile creditorului prin plata creanței (subrogația personală).....	223
§1. Reglementare. Noțiune.....	223
§2. Subrogația legală.....	224
§3. Subrogația convențională.....	224
§4. Efectele subrogației.....	225
Secțiunea a 4-a. Preluarea datoriei.....	226
§1. Reglementare. Noțiune.....	226
§2. Condițiile de validitate.....	227
§3. Efectele preluării de datorie.....	227
Literatură juridică.....	229
Bibliografie.....	231
Capitolul XIII. Modurile de transformare a obligațiilor.....	232
Secțiunea 1. Novația. Noțiune.....	232
§1. Felurile novației.....	232
§2. Condițiile novației.....	233

§3. Efectele novației.....	234
Literatură juridică.....	237
Bibliografie.....	238
Capitolul XIV. Modurile de stingere a obligațiilor.....	239
Secțiunea 1. Stingerea obligațiilor în concepția Codului civil.....	239
Secțiunea a 2-a. Clasificarea modurilor de stingere a obligațiilor.....	239
Secțiunea a 3-a. Compensația.....	240
§1. Noțiune. Reglementare.....	240
§2. Utilitatea compensației.....	241
§3. Domeniul de aplicație al compensației.....	241
§4. Condițiile compensației legale.....	242
§5. Efectele compensației.....	242
§6. Compensația convențională.....	243
§7. Compensația judecătorească.....	243
Secțiunea a 4-a. Confuziunea.....	244
§1. Reglementare. Noțiune.....	244
§2. Domeniul de aplicație al confuziunii.....	244
§3. Condiția confuziunii.....	245
§4. Efectele confuziunii.....	245
Secțiunea a 5-a. Darea în plată.....	246
§1. Reglementare. Noțiune.....	246
§2. Condițiile dării în plată.....	246
§3. Efectele dării în plată.....	247
Secțiunea a 6-a. Remiterea de datorie.....	247
§1. Reglementare. Noțiune.....	247
§2. Condițiile remiterii de datorie.....	248
§3. Proba remiterii de datorie.....	248
§4. Efectele remiterii de datorie.....	249
Secțiunea a 7-a. Imposibilitatea fortuită de executare.....	249
§1. Reglementare. Noțiune.....	249
§2. Condițiile imposibilității fortuite de executare.....	249
§3. Efectele imposibilității fortuite de executare.....	250
Secțiunea a 8-a. Restituirea prestațiilor.....	251
§1. Reglementare. Noțiune.....	251

§2. Formele restituirii prestațiilor	252
§3. Limitele și efectele obligației de restituire	252
§4. Prescripția cererii de restituire a prestațiilor	253
Literatură juridică	257
Bibliografie	258
Capitolul XV. Obligațiile plurale.....	259
Secțiunea 1. Categoriile de obligații plurale	259
Secțiunea a 2-a. Obligațiile alternative.....	260
Secțiunea a 3-a. Obligațiile facultative.....	261
Secțiunea a 4-a. Pluralitatea de subiecte. Regula divizibilității	262
Secțiunea a 5-a. Obligațiile conjuncte (divizibile)	262
Secțiunea a 6-a. Obligațiile solidare.....	263
§1. Solidaritatea activă (între creditori)	264
§2. Efectele solidarității active	264
§3. Solidaritatea pasivă (între debitori)	265
3.1. Izvoarele solidarității pasive	265
3.2. Trăsăturile solidarității pasive.....	266
3.3. Efectele solidarității pasive.....	266
2.4. Încetarea solidarității pasive	268
Secțiunea a 7-a. Obligațiile indivizibile	269
§1. Izvoarele și felurile indivizibilității	269
§2. Efectele indivizibilității	269
Literatură juridică	273
Bibliografie	275
Capitolul XVI. Garantarea obligațiilor.....	276
Secțiunea 1. Noțiunea garantării obligațiilor.....	276
Secțiunea a 2-a. Fidejusiunea sau cauțiunea. Noțiune.....	277
§1. Felurile fideiusiunii.....	277
§2. Caracterele juridice.....	278
§3. Condițiile de valabilitate ale contractului de fideiusiune	278
§4. Efectele fideiusiunii.....	279
§5. Stingerea fideiusiunii.....	281
Secțiunea a 3-a. Dreptul de retenție.....	281

§1. Condițiile recunoașterii dreptului de retenție pe cale judecătorească	282
§2. Natura juridică a dreptului de retenție	282
§3. Aspecte de ordin procedural privind invocarea dreptului de retenție.....	283
Secțiunea a 4-a. Gajul.....	283
§1. Reglementare. Noțiune. Contractul de gaj.....	283
§2. Caracterele contractului de gaj	284
§3. Drepturile și obligațiile creditorului gajist.....	285
§4. Stingerea gajului	285
Secțiunea a 5-a. Ipoteca imobiliară	286
§1. Reglementare. Noțiune	286
§2. Felurile ipotecii.....	286
§3. Caractere juridice.....	288
§4. Efectele ipotecii	288
§5. Stingerea ipotecii	290
Secțiunea a 6-a. Privilegiul.....	290
§1. Reglementare. Noțiune	290
§2. Clasificarea privilegiilor	291
§3. Concursul între creditorii privilegiați și ceilalți creditori	291
§4. Stingerea privilegiilor	292
Literatură juridică	296
Bibliografie.....	297
Grile.....	299
Răspunsuri grile.....	306
Bibliografie	307

Capitolul I Noțiunea de obligație. Clasificarea obligațiilor

Secțiunea 1. Noțiune. Definiție

Terminologic, termenul de „*obligație*” provine din latinescul „*obligatio*” care înseamnă în latina veche a lega pe cineva din pricina neexecutării obligației¹.

Codul civil oferă o definiție legală² a noțiunii de obligație în Art. 1164, articol intitulat Conținutul raportului obligațional: „*Obligația este o legătură de drept în virtutea căreia debitorul este ținut să procure o prestație creditorului, iar acesta are dreptul să obțină prestația datorată*”. Din definiție rezultă două elemente esențiale ale raportului juridic obligațional:

(i) legătura de drept interpersonală între două subiecte de drept determinate (creditorul, debitorul);

(ii) existența unei prestații determinate pe care debitorul trebuie să o procure creditorului.

Reținerea elementelor esențiale ale raportului juridic obligațional este utilă pentru observarea diferențelor dintre obligația definită de art. 1164 și o noțiune asemănătoare reglementată de Codul civil tot sub denumirea de obligație, dar care nu întrunește elementele esențiale menționate: este vorba despre *obligația legală sau îndatorirea comportamentală* (exemplu: buna-credință regle-

¹ Noțiunea a apărut în legătură cu actele ilicite, așadar, în materie delictuală; abia mai târziu s-a manifestat în materie contractuală, executarea obligației făcându-se inițial asupra corpului debitorului. Noțiunea de obligație, ca drept personal opus dreptului real, a apărut ca urmare a legii *Poetelia Papiria* (anul 428 al Romei), când nu s-a mai permis executarea asupra persoanei debitorului, ci asupra bunurilor sale.

² Spre comparație, vechiul Cod civil nu definea noțiunea de obligație.

mentată în art. 1170 cu titlu general în materie contractuală și în art. 1183, în domeniul negocierii contractului). De observat că buna-credință reprezintă o obligație *legală* (prin modul ei de implementare), însă nu întrunește elementele esențiale ale obligației civile conform art. 1164, întrucât:

- obligația legală de bună-credință *nu se referă la o prestație determinată*;

- obligația legală de bună-credință se referă la un *comportament al părților contractante, comportament de bună-credință care se impune nu numai debitorului, ci și creditorului* (cu ocazia exercitării unor prerogative contractuale).

Termenul de obligație are mai multe înțelesuri, dintre care primele două sunt principale:

(i) în sens larg, prin „obligație” se înțelege „*raport juridic obligațional*”. Este înțelesul avut în vedere de legiuitor în art. 1164 și pe care îl reținem în scopul formulării definiției doctrinare a noțiunii de „obligație” ca fiind acel raport juridic în conținutul căruia intră dreptul subiectului activ, denumit creditor, de a cere subiectului pasiv, denumit debitor, de a da, de a face sau de a nu face ceva, de regulă sub sancțiunea de a recurge la forța de constrângere a statului [art. 1516 alin. (2) C.civ.] în caz de neexecutare de bunăvoie. Raportul juridic obligațional este format din două laturi: activă (dreptul de creanță aparținând subiectului activ, creditorul) și pasivă (datoria ce incumbă debitorului);

(ii) în sens restrâns, termenul de „obligație” este sinonim cu cel de „*datorie*”, desemnând numai latura pasivă a raportului juridic obligațional, respectiv îndatorirea subiectului pasiv de a îndeplini o prestație în favoarea subiectului activ, creditorul, și care, în caz de neîndeplinire de bunăvoie, poate fi impusă prin forța de constrângere a statului.

(iii) al treilea înțeles al noțiunii de „obligație” este unul particular, desemnând înscrisul constatator al unui drept de creanță având ca obiect o sumă de bani, înscris numit „obligațiune” sau „obligație”.

Secțiunea a 2-a. Structura raportului juridic de obligație

Potrivit concepției majoritare, în structura obligației civile se regăsesc trei elemente esențiale: subiectele, conținutul și obiectul.

a) subiectele (sau părțile) raportului juridic de obligație pot fi orice persoană fizică sau juridică:

- subiectul activ = creditorul, titularul dreptului de creanță ce formează latura activă a raportului juridic obligațional;

- subiectul pasiv = debitorul, cel căruia îi revine executarea obligației *stricto sensu* corelativă dreptului de creanță, în sensul că trebuie să îndeplinească prestația asumată de a da, a face sau a nu face.

Calitatea de parte sau subiect poate să-i revină unei singure persoane fizice/juridice (cazul obligației civile pure și simple) sau mai multor subiecte active (cazul obligațiilor complexe cu pluralitate de creditori) sau pasive (cazul obligațiilor complexe cu pluralitate de debitori).

b) conținutul raportului juridic de obligație este format din:

- dreptul de creanță (latura activă a raportului) ce aparține creditorului, ca element activ al patrimoniului acestuia și

- obligația (latura pasivă a raportului) ce-i incumbă debitorului, ca element pasiv al patrimoniului acestuia și totodată, corespunzătoare dreptului de creanță.

Conținutul raportului juridic obligațional poate fi simplu (o parte are numai drepturi, iar cealaltă numai obligații) sau bilateral (ambele părți au deopotrivă drepturi și obligații); în funcție de sursa raportului obligațional, conținutul este stabilit de către părți și/sau de către legea civilă.

❖ **Art. 1164. Conținutul raportului obligațional:** „*Obligația este o legătură de drept în virtutea căreia debitorul este ținut să procure o prestație creditorului, iar acesta are dreptul să obțină prestația datorată*”.

c) obiectul raportului juridic de obligație îl constituie prestația, respectiv conduita concretă la care este îndrituit subiectul activ și la care este ținut subiectul pasiv.

În materie contractuală, legiuitorul prevede expres în **Art. 1226**. **Obiectul obligației** că „*obiectul obligației este prestația la care se angajează debitorul*”.

Prestația are valoare economică și o conotație ambivalentă: din perspectiva creditorului, prestația reprezintă obiectul dreptului său de creanță, iar din perspectiva debitorului, prestația reprezintă obiectul obligației sale *stricto sensu*.

Obiectul poate fi explicat ca o concretizare a conținutului raportului de obligație.

Conform noului Cod civil, *obiectul obligației contractuale* – prestația – trebuie să îndeplinească două *condiții de validitate*:

a) obiectul obligației să fie determinat (sau cel puțin determinabil). În cazurile în care prestația constă în a da un bun individual determinat sau bunuri generice, cerința caracterului ei determinat capătă aspecte specifice, reglementate de Codul civil în art. 1229-1234.

b) obiectul obligației să fie licit, sub sancțiunea nulității absolute, conform alin. (2) al art. 1226;

Din interpretarea art. 1227-1228, rezultă o condiție negativă: *obiectul obligației nu trebuie să existe în mod obligatoriu la momentul nașterii obligației*.

În materie contractuală, obiectul raportului juridic obligațional nu trebuie confundat cu obiectul contractului:

- obiectul raportului juridic obligațional constă în conduita pe care o poate pretinde creditorul, iar
- obiectul contractului reprezintă operația juridică pe care părțile urmăresc să o încheie.

Rolul sancțiunii în cadrul raportului juridic obligațional. În doctrină se consideră că în structura obligației mai trebuie adăugat un al patrulea element: *sancțiunea*. Diferențele de opinii se explică prin înțelesul dat noțiunii de sancțiune (incluzând mijloace ofensive și/sau mijloace defensive în caz de neexecutare a obligației); se consideră că obligațiile imperfecte sau naturale au o sancțiune specifică, reprezentată de art. 1471, care reglementează interdicția de restituire a prestației executate în cazul unei obligații naturale.

Având în vedere sensul restrâns al noțiunii de sancțiune – posibilitatea creditorului de a invoca drepturile menționate de art. 1516

alin. (2) C.civ. (daune-interese, executare silită, rezoluțiune/rezilieri, reducerea prestației) – apreciem că sancțiunea nu se regăsește în structura tuturor obligațiilor civile, ci numai a celor perfecte. Astfel, structura obligației civile cu elementele sale constante sau *sine qua non* – subiecte, conținut, obiect – este, pe de o parte, inerentă oricărei obligații și, pe de altă parte, evidențiază aspectul static al obligațiilor. Dimpotrivă, sancțiunea – în sensul restrâns prezentat – reliefează aspectul dinamic al obligațiilor și apare în faza executării numai a obligațiilor perfecte.

Secțiunea a 3-a. Clasificarea obligațiilor

Clasificarea obligațiilor se efectuează după mai multe criterii:

A. În funcție de izvoare, obligațiile pot fi:

a) născute din acte juridice, respectiv din:

- contracte;
- acte juridice unilaterale.

b) născute din fapte juridice (licite sau ilicite), respectiv din:

- fapte ilicite cauzatoare de prejudicii;
- îmbogățirea fără justă cauză;
- gestiunea intereselor altei persoane;
- plata lucrului nedatorat.

B. În funcție de obiect, sunt posibile mai multe subclasificări:

a) obligații *de a da* („*dare*” semnifică transferarea unui drept real), *de a face* („*facere*” înseamnă efectuarea unei lucrări, prestații etc.) și *de a nu face* („*non facere*” denumește interdicția de a efectua o lucrare, prestație etc. pe care debitorul ar fi putut-o efectua în absența asumării obligației). A nu se confunda obligația generală negativă de a nu face, adică de a nu aduce atingere unui drept aparținând unei persoane, cu obligația de *non facere* pe care și-o asumă debitorul unui raport juridic obligațional, întrucât prima nu privește o prestație cu valoare economică sau patrimonială și nu

intră, pe cale de consecință, în pasivul patrimonial al subiecților pasive care sunt, de altfel, nedeterminate.

Exemple: *obligația de a da* (art. 2524 C.civ., în materia prescripției; art. 1483 C.civ., obligația de a strămuta proprietatea; art. 1487, obligația de a constitui o garanție; art. 1488, obligația de a da o sumă de bani); *obligația a face* (art. 2524 C.civ.; art. 1528, executarea silită în natură a obligației de a face; art. 1536, daunele moratorii în cazul obligațiilor de a face); *obligația de a nu face* [art. 1523 alin. (2) lit. b) C.civ., întârzierea de drept; art. 1529, executarea silită în natură a obligației de a nu face]. Obligațiile *de a da* și *de a face* sunt considerate obligații pozitive, iar obligațiile *de a nu face* sunt denumite obligații negative.

b) obligațiile **în natură** și obligațiile **monetare** (*bănești sau pecuniare*); *obligațiile în natură* au ca obiect orice conduită pozitivă sau negativă, cu excepția prestației de a da o sumă de bani; *obligațiile monetare* au ca obiect prestația de a da o sumă de bani (indiferent de izvorul respectivei obligații: un contract de împrumut, un fapt juridic licit sau ilicit). Conform art. 1488 alin. (1) C.civ.: „debitorul unei sume de bani este liberat prin remiterea către creditor a sumei nominale datorate”.

c) obligații **determinate** (sau *de rezultat*) și obligații *de prudență și diligență*. În cazul *obligației de rezultat*, denumită și obligație determinată, debitorul este ținut să procure creditorului rezultatul promis.

Obligația de mijloace – sau de prudență și diligență – reprezintă obligația pentru a cărei executare, debitorul este ținut să folosească toate mijloacele necesare pentru atingerea rezultatului promis.

Importanța clasificării: modalitatea de apreciere a neexecutării obligațiilor; prin coroborare cu art. 1547 C.civ. se confirmă că, în cazul obligațiilor de rezultat, neatingerea rezultatului promis constituie o neexecutare, în lipsa unor cauze de exonerare, iar că în cazul obligațiilor de mijloace, neatingerea rezultatului constituie neexecutare numai dacă este consecința faptului că debitorul nu a depus diligența necesară.

Criteriile de clasificare sunt enumerate, cu titlu exemplificativ, în alin. (3) al art. 1481:

- *modul în care obligația este stipulată în contract*. Principalul indiciu este dat de analiza modului în care părțile și-au exprimat voința cu privire la felul obligației;

- *existența și natura contraprestației și celelalte elemente ale contractului*. De exemplu, în cazul în care prețul sau, în general, contraprestația este neobișnuit de mare, se poate prezuma că suntem în prezența unei obligații de rezultat;

- *gradul de risc pe care îl presupune atingerea rezultatului*. În situația în care, prin natura prestației, executarea acesteia presupune un grad mare de risc (spre exemplu, o intervenție chirurgicală), se poate prezuma că partea și-a asumat o asemenea prestație numai cu titlu de obligație de mijloace;

- *influența pe care cealaltă parte o are asupra executării obligației*. Dacă creditorul are o influență semnificativă asupra executării prestației asumate de debitor, obligația poate fi considerată de diligență.

C. În funcție de sancțiunea juridică, obligațiile sunt de două feluri:

a) obligații **civile (perfecte)** – pot fi aduse la îndeplinire în mod silit, prin apel la forța de constrângere a statului, în caz de neexecutare de bunăvoie de către debitor. Reprezintă majoritatea obligațiilor civile și se mai numesc și obligații civile înzestrate cu acțiune în justiție;

b) obligații **imperfecte (naturale)** – sunt susceptibile numai de executare voluntară, lipsind posibilitatea recurgerii la forța de constrângere a statului pentru executarea lor [respectiv la mijloacele juridice prevăzute în art. 1516 alin. (2) C.civ.]. Ele mai sunt denumite obligații civile *neînzestrate cu acțiune în justiție*. Conform **Art. 1471. Plata obligației naturale**: „*restituirea nu este admisă în privința obligațiilor naturale care au fost executate de bunăvoie*”.

Obligațiile **imperfecte (naturale)** se clasifică, în funcție de izvorul lor:

- *obligații naturale legale* (obligații prevăzute de către legiuitor ca fiind imperfecte, de exemplu obligația care decurge din contractul de joc și prinsoare – art. 2264 alin. (1) C.civ.;